

Stugan och Avgjorda pristävlingar dess inredning

Landsmåls- och Folkminnesarkivet i Uppsala utlyste i oktobernumret pristävlan om *Vallning samt om vallbarnens sysslor och lekar*. Resultatet hann inte publiceras i julnumret men är nu klart.

Många goda svar ha kommit in. Fördelningen på skilda orter var skapligt god. Vår utmärkta sagesman från Vippal var av ögonsjukdom hindrad att vara med. Men vart tog *holmboa* och *äibo vägen*?

Här vill jag passa på att göra en fråga. *Käim främ vippalboa har sit Jerusalem, me steina e ringar satt, ite Kiver valln? Seinst har he vare ite Johan Sjöströms valln, omgjärda baket 1910-tin. Kanske en Elisabet Palmkron held'r Johanna Tönisson ska vit'a'e? Skrive tå ätt me, adress Landsmålsarkivet, Upsala. Hurs leikt held'r spåla bånena ite tom ganga?* —

Graderingen av svaren har i flera fall inte varit lätt. Bland välskrivna dialektbidrag med enkel och samtidigt tydlig stavning märkes särskilt Gottfrid Thomssons, men flera svar inom senare prisgrupper visa även god dialektal förmåga. Inom sista prisgruppen märkas ett par som givit upplysningar om seder under vallningen på Runö, vilka eljes ingenstädes kommit med. Goda upplysningar ges i alla grupper; många ha gjort noggranna teckningar på lösa blad, och flera ha förstått att därvid sätta olika föremål på olika blad.

I Nuckö socken	Gottfrid Thomsson	30 kr.
Ormsö socken	Lars Lindström	30 „
Runö	Johan Österman	30 „
Nargö	Arthur Ambrosen	30 „
II Mathias Lagman	25 „
Katarina Hammerman	20 „
Alide Westerblom	20 „
III Gustav Lemberg	15 „
Adam Schönberg	15 „
Johan Rosenblad	15 „
Johannes Mitman	15 „
IV Thomas Lorentz	10 „
Johan Melin	10 „
Kristjan Lagman	10 kr.
Henrik Melin	10 „

I julnumret improviserades i all hast en frågelista om *Bondens ägor*. Det var att förutse att svarens innehåll här skulle bli mycket mera växlande; inte heller skulle de kräva så långa skildringar. Många intressanta och mycket viktiga upplysningar ha kommit in. Vi vet oss kunna vänta svar från ännu några håll, men passa på tillfället att meddela resultatet hittills.

Adam Schönberg	15 kr
Arthur Ambrosen	10 „
Johannes Mitman	10 „
Johan Österman	10 „
Peter Runestam	10 „
Johan Melin	10 „
Joel Nyman	5 „
Gustav Lemberg	5 „
Anders Brunberg	5 „

Till alla deltagare frambär Landsmålsarkivets estlandssvenska undersökning ett hjärtligt tack. Från en runöbo ha vi fått förslag till utfrågningar angående Runö. Vi tacka hjärtligt för intresset. Som alla vet finns det en stor och innehållsrik bok om ön av Ernst Klein. Nu gäller det givetvis att särskilt få med sådant som han inte har i sin bok. Små korta översiktliga beskrivningar är inte svårt att få, men med hjälp av en del frågor som nu ställts upp skall småningom komma en frågelista för Runö, avsedd att komplettera de utmärkta uppteckningar, noggranna, detaljerade och rikligt illustrerade, som kommit in till Landsmålsarkivet under de senaste åren. — Finns det mer att berätta om sådana saker som "Gubben" och "Gumma" och vallbarnen, t. ex. i samband med andra sysslor, så skriv till Landsmålsarkivet, *Upsala*.

I januari 1946.

Nils Tiberg.

Några frågor från Landsmåls- och Folkminnesarkivet

I de gamla ri-stugorna från tiden före skorsternarnas tillkomst behövdes det vintertid sängplatser för bra nog många personer av olika ålder och kön. Särskilt ville vi nu fråga om de gammaldags bänksängar som på Ormsö kallades *hlå-sengjar*. Begagnades samma namn överallt? Sade man *sänge-fot*, *senge-fot* (med långt e-ljud) eller *bänk-fot* om de båda benen? Eller skilda namn? Var båda benen lika höga? På något sätt utskurna? Hur kallades kantbrädan: "säng-fjäl" (eller motsvar. form), "säng-balk"? Sattes den upp endast om natten? Hur hölls den fast på kant? Hur var det ordnat vid huvudändan? Hade man ett snedställt spjälverk (benämning?), sammanhållet av en "huvud-pulk"? Hade man alltid fötterna i hörn mot vägg (eller mot annan säng)? Hur kallas hörnet: "krubba", "nurka", "hörn"? Hur var själva bädden anordnad, och hur kallades delarna? Varav gjordes de? Hurdan halm nyttjades? Hur kallas det att reda till bädden och att ta bort den?

På tal om denna säng: vilka andra sängplatser funnos vintertid i stugan eller i något annat utrymme? Hur voro de placerade o. vilka låg på de skilda ställena? Olika namn på dem: efter sängens placering, innehavare, eller konstruktion? Rita upp en plan av stugan med fast och lös inredning. Markera olika föremål med bokstäver, och skriv sedan en namnlista och en utförlig beskrivning. Om bönders och lösmäns bostäder ha vi en annan eslandssvensk frågelista, som blir för stor att införa som helhet.

Fråga de gamla, och hjälp till, så att deras minnen inte gå obeaktade i graven med dem. Ha de då — på tal om sängen — något att berätta om sin gamla farmor eller morfar, *bill* eller *bilka*, så glöm inte att skriva upp även det, och skriv med deras egna ord så gott sig göra låter. — Alla deltagare få ersättning för beskrivningar och teckningar, och listan på dem blir utsatt i Kustbon. — Flera som tidigare deltagit, ha skrivit till Arkivet och begärt papper; skriv ett brevkort och gör likaså. Adressen är Landsmåls- och Folkminnesarkivet, *Uppsala*. Alla äro mycket välkomna.

Nils Tiberg.